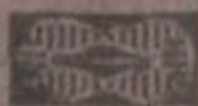

1.543.715

Albin Stepowič.

BIEŁARUSY
J DZIARŽAŬNAJA
NIEZALEŻNAŚĆ.

W I L N I A, 1929 hod
Wydańnie „Biełaruskaje Krynicy“.

Wojewódzkie Starostwo Cieszyńskie

1 egzemplarz obowiązkowy

Wkład..... Egzempli 1000

Dnia 24. IV. 1929 r.

0
Albin Stepowič.

**Biełarusy j dziaržaŭnaja
niezależnaść.**

W I L N I A, 1929 hod
Wydańnie „Biełaruskaje Krynicy“.

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001017854090

Bi el. Drukarnia Im. Fr. Skaryny, Ludwisarskaja 1.

1929. E. O. 6526

„Pierwszym nieodzownym warunkiem normalnego rozwoju każdego uświadomionego narodu musi być posiadanie własnego państwa i to musimy uważać za aksjomat w studjach nad istotą narodu, nad duchem narodu, w studjach nad rozwijaniem się ducha Ziemi“.

(St. Majewski. — „Duch wśród materji“.)

Prajšło ũžo niamala času, kali Bielaruski Narod, u asobach pradstaŭnikoŭ na źjeździe ũ Miensku, prystupiŭ da zrealizawańnia najwaźniejszaj formy hramadzkaŭ žyćcia — dzjaržaŭnaj niezaleźnaści.

U miesiacy śnieźni 1917 hodu źjechalisia pradstaŭniki narodu z usich kutkoŭ našaj baćkaŭščyny, kab skazać pierad usim świetam: *Žywie Bielaruski Narod i biare los svoj u swaje ruki!* I choć hety źjezd byŭ maskoŭskimi komunistymi siłaj razahnany, to adnak orhan *Žjezdu — Rada Bielaruskaj Narodnaj Respubliki*, unoč z 24 na 25 sakawika 1918 hodu, apirajučysia na pryncyp samaaznačeńnia narodaŭ, abjawiła *Bielarus Niezaleźnaj Narodnaj Respublikaj*.

Praŭda, akt histaryčny abwieščańnia *Niezaleźnaści Bielarusi*, dziakujučy pieramozie silniejšych, nia byŭ prawiedzieny ũ *žyćcio*, to-ž adnak

značeńnie jaho ũ žyćci našaha narodu biazumoŭna wializarnaje. Rada Biełaruskaj Respubliki, pakazywajučy prawilny ślach žyćcia narodu —nawiazała łučnaść z našaj słaŭnaj minuŭščynaj i hetym samym adnawiła ũ dušy lepšych synoŭ narodu Ideał, ab jakim raniej, u časy žorstkaha caryzmu trudna było i думаć. Akt Mienski ũliŭ u dušu Narodu wieru ũ swaje bieskaničnyja i ũkrytyja žyćciowyja siły. A heta ũ istnawańni narodu, jak i adzinki, adhrywaje wahromnistuju rolu. Niezaležnickaje światkawańnie, pawinna mieć sabie za metu, takim čynam, nia tolki štohodniaj tradycyjnaj zborki znajomych i haściej, ale pawinna być pieradusim symbalam wyjaŭleńnia narodnaj woli da samastojnaha žyćcia, a tak-ža ũmacnieńniem świedamaści i wiery ũ swaje siły.

Jak twor malarskaha mastactwa trudna bywaje razhledzić zbliska, kali abraz maje wialiki raźmier, tak i waźnyja historyčnyja padziei wymahajuć niemałoha adstupu času, kab stwarylasia mahčymaść tyja padziei prawilna acanić. Choć nia prażyli my čas tak doŭhi, kab u akcie Mienskim dahledzić jaho poŭnaje značeńnie i skutki, to adnak hetaha času chapaje, kab śćwierdzić rašuča, što abwieščańnie Niezaležnaści Biełarusi, choć hramadzianstwa naša i nie znajšo padhatawanym, było nieabchodnym i prawilnym chodam pawadyroŭ narodu.

Jak hady rewolucyi, tak i pieršyja hady žyćcia našaha narodu ũ nowych abstawinach ja-by nazwaŭ *peryjadam wiery ũ zħodnaje su-žyćcio* narodaŭ u supolnych dziaržaŭnych hrani-

cach. Byŭ heta peryjad niejkaha asabliwaha polityčnaha romantyzmu, jaki twaryŭ iluzyju, byccam narody niadaŭna ŭciskanyja nia mohuć uciskać inšych, byccam narody, jakija niadaŭna byli hwałtam asymilawanyja i niapryznawanyja — nia buduć taho samoha ŭ nowych abstawinach tawsawać da słabiejšych narodaŭ. Hetu škodnuju iluzyju treba pastawić jak adnu z pryčynaŭ niezrealizawańnia biełaruskaj niezaležnickaj dumki.

Projdzieny pašlawajenny šlach našaha narodu, asabliwa tut pad Polščaj, pakazaŭ, jak niepraktyčnym bywaje ŭ palitycy sentymentalizm i wiera na słowa. Paćwierdziłasia, što nia majuć u palitycy siły nawat roznyja dahawory i traktaty, kali jany nie zahwarantawany fizyčnym prymusam da wykanańnia jaho, abo kali heta hwarancyja niapoŭnaja.

Maju tut na dumcy žyćcio polityčnaje Biełarusaŭ pad Polščaj i ab hetym skažu pa mahčymašci karotka, starajučysia nia ryzykawać adychodam ad hałoŭnaj temy.

Byŭ čas, kali Polski narod nia tolki spačuwaŭ biełaruskamu adradžeńniu, ale pamahaŭ nam u tej ci inšaj formie. Kali adbyłasia ŭ 1910 h. pieršaja publičnaja biełaruskaja wiečaryna (spektakl z koncertnym addziełam) u kališnim „Palesskim Kružku“ ŭ Wilni — to, jak mnie здаjecca, dobruju paławinu pierapoŭnienaj sali stanawiła najelegantniejšaja polskaja publika. Palak Rahoŭski byŭ adnym z arhanizatarau spektakl-koncertu. Wiečar hety zrabiŭ niezaciertaje ŭražaanie na ŭsich prysutnych. „Kurjer Litewski“ na druhi dzień žmiašciŭ šyrokuju sprawa zdaču

nie nachodziačy sloŭ entuzyjazmu dla hetaj, možna skazać, pieršaj sproby biełaruska-polskaj sialanki. I niama dziwa. Nia hledziačy na klasowaju i nacyjanalnuju roznicu, lučyła nas kaliści supolnaja ciažkaja niadola.

Ale woś u toj čas, jak biełaruski akt dziaržaŭnaj niezaležnaści astaŭsia miortwaj litaraj i idealam tolki, Polšcy sudžana było ũ zawiarusie krywawych padziejaŭ zdabyć u miežy swajej dziaržawy nia tolki swaje etnagrafičnyja ziemli, ale tak-ža i ziemli z nasielnictwam niapolskim. Ryski traktat parezaŭ naš Narod na try častki i z taho dnia dumka ab umacawaŭni stanowišča Polšcy ũ Eŭropie darohaj eksterminacyi niepalakaŭ — stałasja časta adkrytaj palityčnaj prahramaj bolšaści polskaha arhanizawanaha hramdzinstwa i ũradaŭ. Optymistyčnaja častka biełaruskich intelihentaŭ nia lohka i nie adrazu rassta- wałasja z daŭniejšym sentymentam da Waršawy, aŭ u kancy kancoŭ, ubačyŭšy jasna kudy kirujecca likwidacyja biełaruskaha školnictwa, kudy wiadzie likwidacyja palityčnych partyjaŭ i presy, žniawieryłasja akančalna ũ ščyraść palityki adnos- na Biėłarusaŭ.

Majowy pierawarot, praŭda, kinuŭ pramieŭ wiery, što prydzie kaniec polonizacyi, što Biėłarusy atrymajuć toje, što było abiacana Marš. Piłsudskim, a pieradusim buduć spoŭnieny elementarnyja wymahaŭni nacyjanalnaha žyćcia našaha Narodu. Ale paźniejšyja wypadki, napr. źjezdzy ũ Niešwieży i Dzikawie nawiali na dumku, što ničoaha dobraha ũ sensie jak nacyjanalnych, tak

i klasowych wymohaŭ Bielarusy ad „sanacyi“ nie dačakajucca. Tak jano i stałasia.

Pakolki ułady endeckija ŭ Polščy nia skrywali swajej eksterminacyjnaj palityki adnosna nac. mienšašciaŭ, patolki ŭrad ciapierašni *teoretyčna* raźwićciu našamu nie pieraškadžaje. Zatoje ŭ *praktycy* prypiswaje nam chwory nacyjanalizm, raŭniajučy nas z polskimi endekami i pad widam zmahańnia z nacyjanalizmam, ci kamunizmam, likwidujecca toje, što było stworana niazwyčajnymi wysiłkami hramadzianstwa. Robicca heta ŭsio—dadać treba — biezplanowa, chaotyčna.

U sučasnaj dziarżawie adnym z najwaźniejszych dziejnikaŭ jość narod, abo narody ci, prašciej kažučy, nasielnictwa, jakoje ŭ adnosinach da dziarżawy wystupaje ŭ 2-ch rolach: raz jak hrupa, katoraja kiruje i druhi raz, jak hrupa, katoraj kirujuć. Heta dwajnaja rola hramadzian silna zaznačana ŭ wiedamym palityčnym twory Rousseau'a p. z. „Hramadzkaja umowa“, u jakim aŭtar kaža, što ŭ wolnaj dziarżawie *koždy* jość z adnaho boku hramadzianin (citoyen) z druhoha boku paddany (sujet). Woś-ža najbolš charakternaj rysaj ciapierašniaj polskaj dziarżawy jość toje, što ŭ *toj dwajnoj roli wystupajuć tolki Palaki*. Bielarusy figurujuć tolki jak paddany - ja, jakija ŭdziełu u ŭładzie nia prymajuć, kali nia ličyć udziełu u ŭładzie ŭstawadaŭčaj (Sojm i Senat), kudy Bielarusy mohuć papašci biaz zhody ułady wykanaŭčaj. Nia dziwa, što ŭ wyniku takoj palityki niawiera Bielarusaŭ u sprawiadliwaść i prawaparadkawaść polskich ŭradaŭ

u apošnja časy dapiała swajho kulminacyjnaha punktu.

Praŭda, znachodziacca časami adzinki siarod biełaruskich intelihientaŭ, jakija ščyra, cieniaščyra, biarucca da sprobaŭ supracoŭnictwa i zhodnaha sužyćcia ũ interesach polskaj polityki. Praktyka adnak pakazała, što eksperymenty z polonofiłami ũ Polšczy nia žyćciowyja, bo robiacca jany ũradam jak prociŭwaha nacyjanalnamu frontu. Polonofiły Bielarusy ničoha, dziela hetaha, Bielarusam nie dali, aprača raźbiwańnia nacyjanalnaj jednaści, da čaho jany byli pastaŭleny i da čaho stawiacca ciapier.

Hety karociańki ahlad našaha žyćcia polityčnaha ja daŭ nie dziela taho, kab na kahoś aburacca ci dziwicca. Ja chacieŭ tolki pakazać jak štodziennaja ćwiordaja i realnaja sapraŭdnaść topča ũsialakuju humanitarnaść i prawa, kali hetaha wymahaje zakon raźwićcia, abapiorty na zmahańni za byt. Nia što inšaje jak hety samy zakon prymušaje *koždy narod* zdabywać sobie palityčnuju niezaležnaść, bo tolki jana moža stwaryć naturalnyja ũmowy nacyjanalnaha, kulturnaha i palityčnaha raźwićcia.

I što-b nie hawaryli ab mahčymaj wolnaści narodu biez palityčnaj dla jaho niezaležnaści, usio-ž taki jana nia budzie takoj poŭnaj, jak heta bačym u zapraŭdy niezaležnaha narodu ũ ramkach swajej dziaržaŭnaści.

Kali hawaryć ab palityčnaj Niezaležnaści biełaruskaha narodu, to biazumoŭna my musim spatkacca z zakidam, što Bielarusy ũ sučasny mament nia mohuć damahacca samastojnaści

naraŭnie z inšymi narodami, bo nia majuć potrebných siłaŭ pakirawańnia skomplikawanym dziaržaŭnym aparatam.

Zakid hety možna pačuć nia tolki ad ludziej niaprychilnych idej niezaležnaści Bielarusi. Nia redka čujecca heta i ad najlepšych biełaruskich patryjotaŭ. Nia možna skazać, kab taki zakid byŭ pazbaŭleny niekataraj praŭdziwaści. Nichto nia budzie spračacca z tym, što Bielarusy majuć ciapier zamała intelihentnych siłaŭ, ale čaławieku, jaki nie zadajučysia akadmickimi razwažañniami, pryhladaŭsia biezpasredna ũ žyćcio narodaŭ paŭstaŭšych na ruinie caryzmu — taki arhumant pakažacca za słabym. Nia možna hawaryć, kab narody litoŭski, łatyski ci inš. mieli poŭnuju padhatoŭku da dziaržaŭnaha žyćcia ũ mament abwieščańnia ich niezaležnaści, adnak bačym, što ũ žyćci palityčnym i ekanamičnym hetyja dziaržawy wyjawili wialikuju żywučasć, nia horš ad narodaŭ, jakija ũžo mieli i silniejšuju tradycyju dziaržaŭnaści, i nadpradukcyju intelihiencyi.

A ũrešcie, u najhoršym wypadku, ci-ž jość nieabchodnaść, kab nawat *na adkaznych* stanowiščach dziaržaŭnych stajali ũsie ludzi tej tolki nacyi, z jakoj składajucca wiaskowyja masy danaj dziaržawy? Kali narodami mahli kirawać karali-čužaziemcy biaz uronu dla danaj nacyi i jaje relihii, to tymbolš mahli-b ũ peŭnaj miery zajmjeć stanowiščy ludzi z neŭtralnymi adnosinami da našych nacyjanalnych ideałaŭ.

Zakidy, jakija časta spatykajucca prociŭ biełaruskaj dziaržaŭnaści, najčašciej apirajucca na

niaznańni historyi našaha kraju i narodu. I nia-
ma dziwa. Ciapier, jak i za časou caryzmu, na
ławach školnych wučacca historyi, jakaja piera-
dusim zwodzicca da personalnych pieramienu
panujučych i wychawalańnia hetych panujučych.
Amal kožnaje biełaruskaje dzicia ciapier wiedaje
np. lehiendu ab Piaście ci Krakusie, ale ũ jakoj
mowie hawaryŭ Jahajła na Krakoŭskim dware
i ci jon kali hawaryŭ papolsku, jaki i jak żyŭ u
toj čas narod na našych ziemiach, ab hetym da-
wiedacca z školnych padručnikaŭ nia prychozic-
ca, a kali što i napatkajecca, to najčaćciej u aś-
wiatleńni tumannym i tendencyjnym.

Kažuć nam časta: nikoli biełaruskaja dziar-
żawa nie istnawała, ale zabywajucca, nia wieda-
juć, abo nia choćuć wiedać našy praciŭniki, što
narod biełaruski pradstaŭlaŭ saboj mocnuju dziar-
żawu z toj čaćci Rusi, jakaja była pryłučana da
Kniaźstwa Litoŭskaha nie zawajawańniem, a dzia-
kujučy dabrawolnym dahaworam i žańbie litoŭ-
skich kniazioŭ z pradstaŭnicami wyhasaŭšych
rodaŭ biełaruskich. A jašče raniej, da zlučeńnia z
Litoŭcami ũ adno supolnaje kniaźstwa—dziaržaŭ-
naść našych prodkaŭ wyraziłasia ũ kniažeńniach:
Smalenskim—na Dniapry, Połacka-Wiciebskim—
na Dźwinie i wierchnim Niomanie i Turaŭska-Pin-
skim—na Prypiaci. Dziaržaŭnaja samastojnaść, ta-
kim čynam, hłyboka i daŭno założana ũ psychice
našaha narodu i apirajecca na mocnych podsta-
wach historyčnych, lindhwistyčnych i etnohrafic-
nych. Imknieńnie da swobodnaha demokratyčnaha
ŭstrojstwa i niezaležnaści zjaŭlajecca hałoŭnaj ry-
saj našaj minuŭščyny i heta rysa nie zaciorłasia,

nia hledziačy na wiekawuju niawolu biełaruskaha narodu. Woś čamu i z punktu hledžańnia historyčnaha, imknieńnie da niezaležnaj dziaržaŭnaści Bielarusi — całkom apraŭdywajecca.

Adzin z našych wučonych, prof. Doŭnar-Zapolski, swaju pracu ab asnowach biełaruskaj dziaržaŭnaści kančaje takimi sławami: „Narod nia zhubiŭšy swajej samabytnaści ũ praciahu mnohich wiakoŭ, pry wielmi drennych abstawinach swajho historyčnaha žyćcia, u abstawinach nacyjanalnaha zmahańnia, abo ũcisku z boku ũradu silnajna ũwieś świet dziarżawy (Rasieja), narod, jaki ũ praciahu wiakoŭ karystaŭ z dziaržaŭnaj samastojnaści, majučaj swaju, wyrablenuju wiakami kulturu i literaturu, swaju etnahrafičnuju i jazykowuju asabliwaść, — *maje ũsie prawy na dziaržaŭnuju samastojnaść*. I heta prawa tymbolš pa sprawiadliwaści moža być padtrymana, kali ũwaskrasajuć i przywajucca da nowaha žyćcia inšyja nacyjanalnaści, samastojny byt jakich nia byŭ wielmi doŭhim i wielmi adasoblenym. Jasna, paŭstaje tut pytańnie ab umowach i formach dziaržaŭnaj samastojnaści: sprawa tut ab wybarcy miž izalawanaj samastojnaściu i federacyjaj sa zrodnienymi susiedziami. Historyčny narod nie pawinien zaŭčasu wyrašać heta pytańnie i nia moža dać poŭnych ukazak. Jon daść tolki adzin wywad padyktawany siłaj warunkaŭ: *historyčny, žyćciazdolny narod skłonny da zmahańnia, da abarony swaich prawoŭ, a znača skłonny da narušėńnia dziaržaŭnaha supakoju da tej pary, pakul nia buduć zaspakojeny jako prawy i damahańni, jakija wyražajucca ũ zabiaspiačeńni prawoŭ na nacyjanalnoje istnawańnie*“.

Jakim-ža šlacham mohuć Bielarusy imk-nucca da swajho Ideału? Ci heta skłonnaść da narušeńnia supakoju, ab jakoj uspaminaje praf. Doŭnar-Zapolski, maje značyć, što pakaleńni pa-winny ũzhadowywacca na rewalucyjnych idejach? Mnie zdajecca, što praf. Doŭnar-Zapolski pišučy wyšej prywiedzianaje, nia mieŭ na dumcy rewa-lucyjnaje zmahańnie. Kožny niezdawoleny—skłon-ny źmianiać istnujučy paradak datul, pakul istnu-je pryčyna hetaha niezadawoleńnia. Ale apraŭ-dańniem da rewalucyi jość nia heta skłonnaść, tolki peŭnaść u jaje dobryja wyniki. Kožnaja re-walucyja ci paŭstańnie tolki tady maje racyju by-tu, kali kančajecca pieramohaj rewalucyi. Nia liš-nim budzie zaŭważyć, što daloka nie zaŭsiody narod zdabywaje dziaržaŭnuju niezaležnaść rewa-walucyjnaj darohaj. Paŭstańnie nowych dziarža-waŭ na pawajennaj karcie Eŭropy prakonywaje, jak nie zaŭsiody tworacca nowyja dziaržaŭnyja arhanizmy pry pomačy arhanizawanaj zahadzia rewalucyi. Naadwarot, historyja paŭstańniaŭ pol-skich źjaŭlajecca wielmi pawučalnym prykładam, što arhanizowanaść narodu, adpawiedny chod pa-dziejaŭ i dyplomatyčnaja ihra — majuć bolšaje značeńnie na twareńnie losaŭ narodaŭ, čymsia niaŭdałyja sproby aružnych wystupleńniaŭ, wyz-wanyja časta ũ interesach trecich asob. Woś ča-mu, na moj pahlad, Bielarusy ũ zmahańni za swaje ideały, pry ciapierašnich warunkach, prajaŭ-lać swaju fizyčnuju siłu nia mohuć, choć takija tendencyi nam našyja praciŭniki achwotna lubiać prypisywać.

Niezaležna ad taho, jakimi darohami my bu-

dziem iŝci da wybranaj mety — mety samastojnaŝci — ũsio adno spatkejemsia z zakidam, ŝto zmahajemsia za ideały nam dalokija, a tymčasam karyŝniej bylo-b zadawalniacca mienŝym, bolŝ realnym, np. aŭtanomijaj taho ci inŝaha typu.

Jak-ŝa Biełarusy pawinny zahladacca na toj, kali tak možna skazać, palityčny minimum, jaki wyjaŭlajecca ũ tak zwanych „małych realnych zdabytkach?“

Cikawy i biazumoŭna słuŝny adkaz daje na takoje pytańnie wiadomy ũkrainski palityčny piŝmieńnik i myŝliciel Dmytro Doncow u adnosi-
nach da ũkrainskaha narodu. U swaim nia wiel-
mi daŭno wyŝaŭŝym u ŝwiet twory, pad zahałoŭkam „Nacyjanalizm“, spatykajem takija ŝlowsy: „Małyja realnyja zdabytki *nie waroŝy wialikim*, kali jduć u duchu i pa linii apoŝnich. Małyja zdabyt-
ki, ŝto hublajuć z woka kančalnuju metu, tolki ŝbiwajuć nacyju z jaje ŝlachu. Kali „realnyja zda-
bytki“ reklamujucca jak praciŭwaha ideału, jak apoŝni ŝčabiel, kali nawučajuć masy zdawoliwac-
ca małym, kali adbiwajuć wieru ũ mahčymaŝć da-
siahnieńnia ideału, zabiwajuć wolu iŝci da jaho, — jany ŝjaŭlajucca ŝkodnymi. „Małyja realnyja zda-
bytki“ — heta atruta dla narodu. Kali takija kli-
čy, jak „dobraja paŝywa i adpačynak paŝla pracy“, „mały kusok čornaha chleba“, „dawoli sytnaje i ŝčaŝliwaje ŝyćcio“ wysowajecca jak samacel, to takija zdabytki ŝmiarotny dla nacyi...“

...„Niama niebiaŝpieki, ŝto ũsio abyjmaju-
čaja „dalokaja“ ideja adwiernie nas ad zmahań-
nia za realnyja zdabytki, tolki ŝto zmahańnie za
hetyja „zdabytki“ addalaje narod ad dumki pra

dalokuju ideju, spichajučy jaho pawoli da roli plemia⁴.

Dalej Doncow piša tak:

„Taksama jak niejki „konwulsyjny“ ruch nie natchniony wialikaj idejaj biaspłodny, tak i wialikaja ideja biaspłodna, kali nie apirajecca na swaim nacyjanalnym patosie. Biez ideału nia moža żyć nacyja, u jakim-by hareŭ zapał i nadzieja narodu, jaki stajaŭ-by nad usim dačasnym, nia znaŭ-by nijakaha „čamu“. Ale takim ideałam moža być tolki ideał, što źjaŭlajecca wiernym adbićciom padświedamaj woli da ŭłasnaŭładstwa toj nacyi, što čerpaje swoj źmiest nia z kličaŭ, adarwanych daktrynaŭ, a z cełaści ŭłasnych patreb narodu, z jaho hieohrafičnaha pałažeńnia ŭ świecie, jaho minułaha, tradycyi, historyi i psychiki“.

Choć z inšych staronak knižki Doncowa wieje makkiawelizmam i niazusim zdarowym nacyjanalizmam, to adnak z prywiedzienymi wyšej sławami nia možna nie zhadzicca i prytasawać ich takža i da biełaruskaha narodu.

Siańnia ideał niezaležnaści pawinien pieradusim uzhadawać našy nowyja pakaleńni ŭ nowym duchu — u duchu pačućcia swajej čaławiečaj i nacyjanalnaj hodnaści. Ideał hety moža i pawinien ściorci z dušy našaha Narodu ślady niawolnictwa raniej, čym hety ideał ździejśnicca. Ideał hety pawinien być dla nas jaskrawym, wyklučnym i ŭsioabymajučym. U im kryjucca i našy minimalnyja zdabytki i naša najdalejšaja meta. Treba tolki jasna, čwiorda ŭjawić sabie hetu metu. A ŭjawić jaje možna tolki hłybokaj wieraj u skrytaju mahutnaść našaha narodu, u častko-

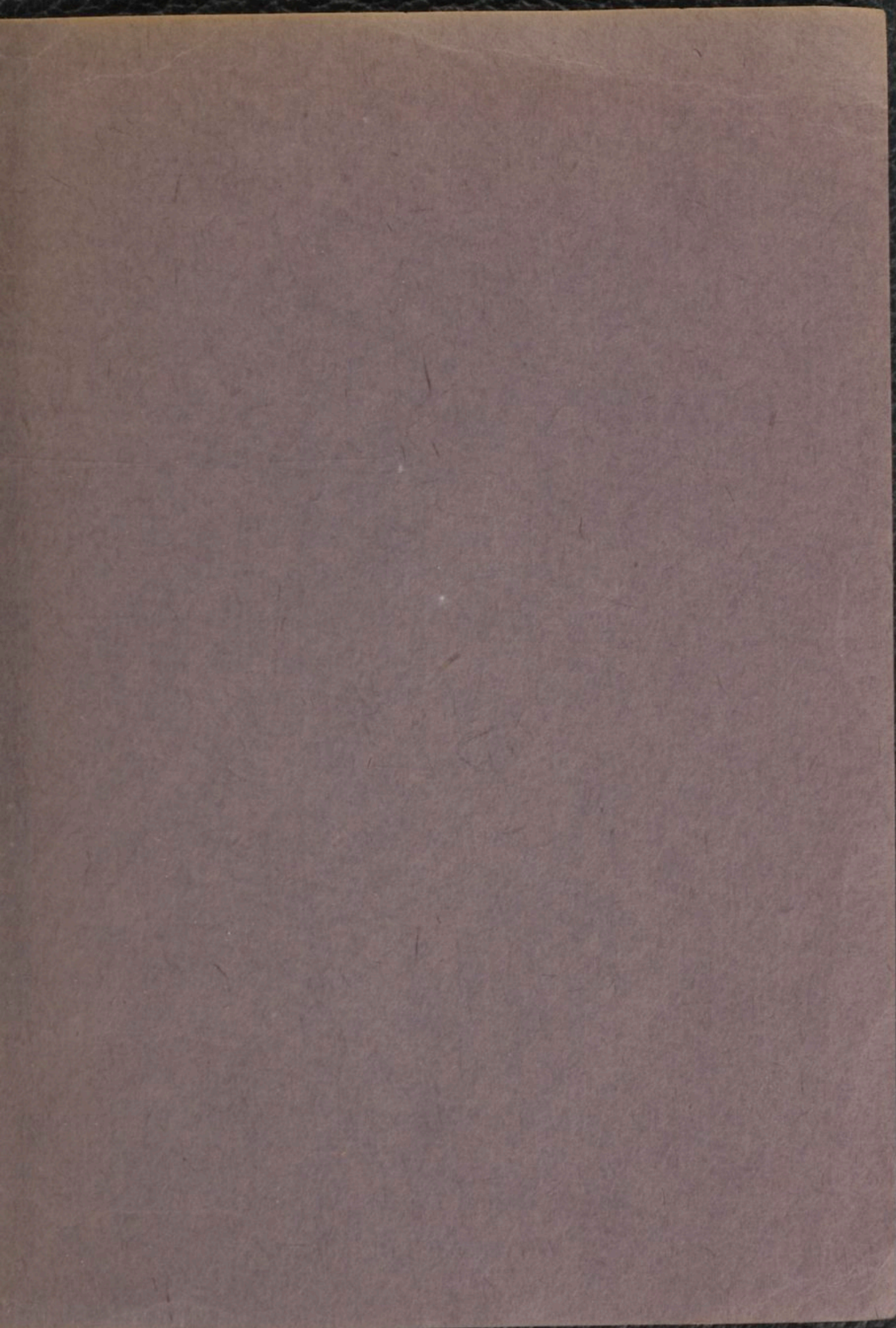
wa śpiačyja siły našaj siarmiažnaj wioski, jakija možna pabudzić i ũskoryć dzień asiahnieńnia, mety nia mistyčnymi, tumannymi teoryjami, nie ślaźmi i stahnańniami, ale wywiadzieńniem narodu na ćwiordy haściniac poŭnaha ũświedamleńnia jaki wiadzie da praŭdziwaj wolnaści — dziaržaŭnaj niezaležnaści. Ale dla hetaha patreba niatolki pracy siarod huščaŭ narodnych. Patrebna tak-ža praca nad praŭdziwym azdaraŭleńniem atmosfery i siarod našaj, štučna paswaranaaj, intelihiencyi. Intelihiencyja naša pieradusim pawinna pakazać, što ũžo ściorła z swajej dušy tyja ślady niawolnictwa i nia moža bolš pa lakajsku schilać haławy prad silnymi hetaha świetu. Našy maładyja siły, trymajučysia chryścijanskaj marali, nie pawinny zaražacca drobna-miaščanskimi i buržuaznymi pierażytkami z čužych kulturaŭ, bo tam jašče dahniwaje trup šlachotčyny. Intelihiencyja naša musić być pieradusim śmiełaj u twareńni nowych asnoŭ žyćcia i hordaj, a za jej adkinie lišniuju skromnaść z siabie i ũwieś naš narod. Bo kali były prezident Polšcy, Wojciechoŭski, przywaŭ polski ambitny narod, jašče da bolšaj ambitnaści, sławami: „Albo tośmy jacy tacy chłopcy krakowiacy“, kali wialiki Dastajeŭski ũ swaich listach pisaŭ ab Rasiejcach, što „wialiki historyčny zakon palahaje na tym, što nacyja nie stanowicca wialikaj, kali nia maje ũ sabie peŭnaj zarazumielaści (самомнѣнiя) i świedamaści ũłasnej wahi dla świetu, što „ũsie wialikija nacyi — piša dalej Dastajeŭski — mahli raźwiarnuć swaje siły dziakujučy hetaj „zarazumielaści“, što mie i peŭnaść, što służyli čaławiectwu“, — to što-ž

hawaryč ab nas Bielarusach, jakija kali astalisia ad inšych narodaŭ, to pieradusim dziakujučy hetaj lišniaj skromnaści, biernaści i minimalnaj prahramie „chleba z wadoj“.

Ideja dziaržaŭnaj samastojnaści, niezaležna ad taho kali jana ździejśnicca, i na siahońniašni dzień pawiadzie nas pieradusim da pieraŭzhada- wańnia našaha hramadzianstwa ŭ kirunku *śmie- łych imknieńniaŭ, achwiarnaści, pačućcia nacy- janalnaj hodnaści i tworčaj biazupynnaj pracy!*

Idučy hetym ślacham my biazumoŭna ŭba- čym, što niezaležnaje narodnaje samaŭładztwa ŭ swaim Narodnym Domie nia jość nijakaj utopijaj ni illuzijaj, tolki realnaj, razumnaj palitykaj, aba- piortaj na naturalnym, adwiečnym zakonie raź- wićcia narodaŭ.

15. 2. 33

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001017854090